

A jövődöbéli város még csak most épül, de holnapi arculatának körvonalai már láthatók. A korszerű épületek között is kiemelkedik a kultúrpalota épülete. Világos termek minden kényelemmel, karosszékek, a villanylámpák lágy meleg fénye a pazar mennyezeten mind-mind arról beszél, milyen lesz az új város. Néhány év kell csak hozzá és Ablaketta semmiben sem marad el a többi modern város mögött.

És a távoli Czukótkán is új szovjet városok születnek. Ezen a területen emberemlékezet óta vándoroltak a távol Észak törzsei. Ezek azonban most már letelepedtek. Új kolhozlakótelepek alakultak, így például Gadlija, Baraborka, Tahtajama... És nem fér hozzá kétség, hogy ezek közül nem egyből lesz majd olyan város, amely mindenben hasonlítani fog idősebb testvéreire, a sztalini ötéves tervek dédelgetett kedvenceire.

(Új Szó, Budapest)

AZ ANGOL BÁNYÁSZOK

Körülbelül 700.000 bányász élete végéig sem felejthet el három olyan napot, amelyek döntő jelentőségűek nemcsak a bányászcsaládok életében, hanem az egész angol nemzet történelmében, Anglia bő széntermelése, az olcsón bányászható szén, a legfontosabb nyersanyag kivitele kiváltságos helyzetet biztosított évtizedeken keresztül Angliának. Az ipari forradalom hajtóereje az olcsó szén volt, amely még az amerikai és orosz ugrásszerű ipari fejlődés idején is kiváltságos helyzetet biztosított Angliának.

Anglia előnyös világkereskedelmi és világpolitikai helyzete azonban nem tükröződött vissza a bányászok és az egész bányásztársadalom életszínvonalában. A bányászok Angliában mindig a legrosszabbul fizetett munkásrétegekhez tartoztak. A második világháború előestéjén a bányászok a 86-ik bérlistába tartoztak, ami emberhez nem méltó munkaviszonyokat és megélhetési körülményeket jelentett a munkásság azon részének, amely a legnagyobb veszélyek között, nehéz testi munkával lehetővé tette Anglia világhatalmi helyzetét. A két világháború közötti időben állandóan romlott a bányászok életszínvonala. A felelőtlen tőkés gazdálkodás következtében a széntermelés évről-évre csökkent. 1923-ban még 227 millió tonnát bá-

nyásztak, 1945-ben pedig csak 174 millió tonna szenet termeltek ki.

A szénbányák államosításáért harcolt az egész bányásztársadalom és a munkásmozgalom tulnyomó többsége. A sokáig reménytelennek látszó küzdelem döntő kihatású eredménye az 1945 évi parlament választások kimenetele volt. Eldőlt a vitás kérdés, hogy Anglia legelhanyagoltabb iparága a neo-konzervatívok elképzelésének kipróbálása legyen-e a magán-gazdálkodás és az állam társas viszonyának lehetőségéről, vagy pedig állami kezelésben igyekezzenek azt a tőkét előteremteni, amelynek befektetése nélkül még csak remény sem lehet korszerű széntermelésre. Anglia dolgozó tömegei félreérthetetlenül megválasztották a kérdést. Kormányra juttatták a munkáspártot és kinyilatkoztatták, hogy helyeslik a munkáspárt belpolitikai programját, amelynek legfontosabb pontja a szénbányák államosítása volt.

A munkáskormány székfoglalása után még másfél évig tartott az államosítás megvalósítása. A bányászok azonban tudták, hogy előbb-utóbb megszűnik a bányák magántulajdona és megszűnnek azok az akadályok, amelyek lehetetlenné tették a bányák korszerűsítését és a bányászok életszínvonalának emelését. 1947 január elseje, a bányák államosításának napja a második történelmi jelentőségű alkalom volt, amelyet az

angliai munkásmozgalom ünnepének tekintett. Nem hiába mondta Lawther, a bányászok szakszervezetének elnöke, hogy ez a nap befejezi azt a korszakot, amelyben a magántulajdon uralma irányította azokat az életét és sorsát, akik munkájukkal hatalmassá tették Angliát.

A bányászok remélték, hogy az államosítás jobb munkafeltételeket és jobb megélhetést jelent. Nem is csalódtak. Alig három hónap múlva, március végén megtörténik a bányász szakszervezet és a bányakamara közötti megállapodás aláírása, amely ötnapos munkahetet vezet be a kereset csökkenése nélkül. Május első hétfőjén lép az új megállapodás életbe. Ez a nap is ünnepe lesz az angol bányászoknak, de csak az első lépés az emberi életért, a jobb megélhetésért folytatott küzdelemben.

Az államosítás megvalósítása után megkezdődhet a bányák műszaki korszerűsítése, amelynek az ütemét azonban károsan befolyásolja az a tény, hogy az acélipar nincs államosítva és az Egyesült Államok pedig nem szállítanak nehézipari felszerelést a kívánt mennyiségben. Ilyen körülmények között az angol bányász és az angol munkásmozgalom nem tekinthet a legrózsásabb reményekkel az angol bányáipar korszerűsítése elé, amely nélkül pedig lehetetlen megállítani Anglia állandóan mélyülő gazdasági válságát. Az angol munkásmozgalom szomorú örökséget vett át a tizennégyéves konzervatív uralomtól. A széntermelés évről-évre csökkent, az angol bányatulajdonosok nem vettek tudomást a szénbányászat műszaki fejlődéséről, aminek következtében az angol széntermelés elképzelhetetlen lemaradása volt a világ összes széntermelő állama mögött.

A széntermelés veszélyes visszaesésének egyes okait az államosítás rövid idő alatt megszünteti, de hosszú évek szükségesek a bányák korszerűsítéséhez. Kétségtelen, hogy az államosítás és az emelkedő életszínvonal emelni fogja kis mértékben a terme-

lést már a közel jövőben. 1946-ban, amikor már biztos volt a bányák államosítása, a termelés 189 millió tonnát ért el, ami magasabb volt mint a 45-ös eredmény, de még mindig messze visszamaradt az 1938-as termeléstől, 227 millió tonnától.

Jelenleg 85,000 bányásszal kevesebb dolgozik mint 1938-ban. Új munkaerő bevonása a termelésbe szintén elsőrendű fontosságú olyan szénmennyiség biztosításánál, amely okvetlenül fontos a belső ipar és a házi fogyasztás fedezésére. Mi történik ezen a téren? meg van-e a biztosítéka annak, hogy az idej szénkatasztrófa nem ismétlődik meg a jövő telen?

Erre a kérdésre lehetetlen megnyugtató választ adni. A kormány gazdasági jelentése szerint elengedhetetlenül szükséges 200 millió tonna szén kitermelése. Ez szinte lehetetlennek látszó feladat, mert a bányászok számát csak 35,000 fővel gondolja megnövelni. A bányák korszerűsítése mellett szükséges munkaerő előteremtése az angol ipar legnagyobb problémája. A rossz munkaviszonyok miatt, majd pedig a két világháború közötti évek növekvő munkanélkülisége következtében a bányászok ezrei hagyták ott régi foglalkozásukat, hátat fordítottak a bányáknak, elmenekültek a »halott völgyekből« és inkább mint segédmunkások igyekeztek elhelyezkedni a városokban. A legutolsó év kivételével állandóan csökkent a bányászatban foglalkoztatott munkásság száma. 1913-ban még 1,107,000 bányász dolgozott, 1946-ban már csak 695,000. A régi családi foglalkozás megszünt megnyugtató jövőnek látszani, amely akár a legszükségesebb megélhetést is biztosítani tudná.

Az államosításaj és a munkaviszonyok javításával megváltozott a helyzet, de hosszú évek kellene ahhoz, hogy meginduljon a visszaözlés a bányák felé. A kormány idegen munkaerő alkalmazásával szeretné a hiányzó munkaerőt pótolni. Eltekintve ezen törekvés politikai jellegétől, kér-

désesnek látszik, hogy lehetséges-e megfelelő mennyiségben szakmunkásokat találni. Az elmúlt évben az új bányamunkások száma éppen csak fedezte a halálozás és kiöregedés miatt elvesztett munkaerőt. Ez is csak úgy volt lehetséges, hogy a hadseregől sok bányász tért vissza. A kormány jelentése hangsúlyozza, hogy 1947-ben csökken a bányászok száma, ha nem sikerül a természetes létszám csökkenést különleges intézkedésekkel ellensúlyozni. A jobb munkafeltételekkel, az ifjú bányászok mentesítésével a katonai szolgálattól és lengyel bányászok alkalmazásával esetleg sikerül a bányamunkások számának csökkentését megakadályozni, sőt a remélt gyarapodást is elérni. Ez azonban egymagában még nem jelent megoldást.

Az angol kormány gazdasági programjának alapja a szén. Az elkövetkező években még több szénre lesz Angliának szüksége mint 1947-ben. A dollárkölcson kimerülése még akkor is életfontosságúvá teszi az iparcikkek kivitelének emelését, ha a jelenlegi külpolitika megváltoztatása csökkenteni fogja azokat a gazdasági terheket, amelyeket az egymilliónál nagyobb létszámú hadsereg fenntartása és ellátása jelent. A termelés fokozása csak a szénbányászat növelésével érhető el.

A bányák korszerűsítését fokozni kell. Új gépeket, szállító eszközöket és új munka módszereket kell bevezetni. Az angol bányásznak tanulni kell külföldi bányásztársaitól; a bányásznak tehnikussá és gépésszé kell átfejlődni. Pillanatnyilag azonban emelni kell a bányászok számát, ami elsősorban magasabb életszínvonal biztosításával képzelhető csak el. Legalább 100.000 új bányászra van Angliának szüksége. Magasabb élelmiszeradagok, magasabb fizetés, jobb betegségi és öregségi biztosítás sok ezer bányászt vonhat be a termelésbe. A bányász szakszervezet megbizonyította a mostani szénválságban, hogy minden erővel a termelés fokozását segíti elő. Az új szénkamrákban még több helyet kell biztosítani a bányászok képviselőinek.

A bányászok tudják, hogy csak ők menthetik meg Angliát. De nem Bevin és Churchill Angliáját akarják, a nemzetközi reakció csendörét, hanem a demokratikus, népi, a Szovjet Szövetséggel és a többi demokratikus népekkel együttműködő Angliát. Nem kétséges, hogy felelőségük teljes tudatában mindent elkövetnek a termelés emelésére. Ennek egyetlen akadálya a konzervatívok és a fináncmágnások mérhetetlen aknamunkája a béke és a nép jóléte ellen.

Sziucs Miklós

